

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI HESABLAMA PALATASI

**Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il
büdcəsinin layihəsinə
Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının**

RƏYİ

BAKI 2019

M Ü N D Ə R İ C A T

Ümumi müddəalar	3
I Bölmə. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcəsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının layihəsinin ümumi xarakteristikası.	4
1.1. <i>Fərman layihəsinin tərtibi və təqdim edilməsi ilə bağlı qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tələblər.</i>	4
1.2. <i>Fərman layihəsinin strukturu və ümumi göstəricilər.</i>	4
II Bölmə. Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcə gəlirləri	6
2.1. <i>Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən xalis gəlirlər (karbohidrogenlərin nəql edilməsi üzrə məsrəflər, bank, gömrük rəsmiləşdirilməsi, müstəqil nəzarət (sörveyer), marketing və sığorta xərcləri çıxılmaq şərti ilə, habelə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin sərmayəçiləri, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərmayəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirlər istisna olmaqla).</i>	7
2.2. <i>Karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar xarici sərmayəçilər tərəfindən ödənilən akrhesabı ödənişlər üzrə gəlirlər</i>	12
2.3. <i>Neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər.</i>	12
2.4. <i>Neft-qaz sazişlərinin imzalanması və ya icrası ilə bağlı sərmayəçilər tərəfindən ödənilən bonuslar</i>	12
2.5. <i>Dövlət Neft Fondunun valyuta aktivlərinin yerləşdirilməsindən və idarə olunmasından əldə edilən gəlirlər</i>	13
III Bölmə. DÖVLƏT NEFT FONDUNUN 2020-CU İL ÜZRƏ BÜDCƏ XƏRCLƏRİ	21
3.1. <i>Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi</i>	21
3.2. <i>Məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı bəzi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi</i>	22
3.3. <i>“2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı”</i>	23
3.4. <i>Dövlət Neft Fondunun idarə edilməsi ilə bağlı xərclər</i>	23
IV Bölmə. Nəticələr və tövsiyələr	24

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcəsinin layihəsinə Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının Rəyi (Rəy) “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 27.7-ci maddəsinə, “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 7.0.1-ci maddəsinə və “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun illik gəlir və xərclər proqramının (büdcəsinin) tərtibi və icrası Qaydaları”nın (Qaydalar) 4.1-ci bəndinə müvafiq olaraq hazırlanmışdır.

Qeyd edilməlidir ki, “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 12 sentyabr tarixli 579 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun illik gəlir və xərclər proqramının (büdcəsinin) tərtibi və icrası Qaydaları”na Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 21 noyabr tarixli 1685 nömrəli Fərmanı ilə dəyişikliklər edilmişdir. Həmin dəyişikliklərlə Dövlət Neft Fondunun (Fond) büdcəsi Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsi ilə əlaqələndirilməklə tərtib edildikdən sonra İcraçı direktor tərəfindən Fondun büdcəsinin layihəsi Dövlət Neft Fondunun vəsaitinin istifadə edilməsinin əsas istiqamətləri (proqramı) ilə birlikdə rəy verilmək üçün hər il sentyabr ayının 5-dən gec olmayaraq Dövlət Neft Fondunun Müşahidə Şurasına və Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatasına təqdim etməsi, Müşahidə Şurası tərəfindən Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının rəyi nəzərə alınmaqla Fondun büdcə layihəsinə dair rəy verməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Hesablama Palatasının rəyində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 29 dekabr tarixli 434 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Dövlət Neft Fondu haqqında Əsasnamə ilə müəyyən edilmiş vəzifə və funksiyalarının həyata keçirilməsi üçün 2020-ci ildə gəlir və xərc istiqamətləri üzrə proqnozlaşdırılmış məbləğlərin əsaslılığı, növbəti ildə Fond tərəfindən həyata keçiriləcək investisiya siyasətinin Fondun fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik aktları ilə uyğunluğu araşdırılmışdır.

Rəy hazırlanarkən Fondun büdcəsinin 2018-ci il üzrə icra göstəriciləri, 2019-cu ilin proqnoz və gözlənilən icra göstəriciləri ilə müqayisəli təhlillər aparılmış, Rəy “Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 2-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsinin gəlirlərinin mədaxil mənbələri üzrə daxilolmalara dair göstəricilər, 2019-cu ilin 9 ayının icrası üzrə Fondun statistik məlumatlarından, Hesablama Palatasına təqdim edilmiş hesabatlar və məlumatlardan, Hesablama Palatasının müvafiq analitik məlumat bazasından, müxtəlif rəsmi internet səhifələrinin müvafiq məlumatlarından istifadə edilməklə və təhlillər aparılmaqla hazırlanmışdır.

Rəy “Ümumi müddəalar”dan, “Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üçün büdcəsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman layihəsinin ümumi xarakteristikası, Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcə gəlirləri, Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcə xərcləri ilə bağlı alt bölmələrdən, həmçinin nəticələr və ayrı-ayrı istiqamətlər üzrə Hesablama Palatasının müvafiq tövsiyələrindən ibarət olmaqla tərtib edilmişdir.

I BÖLMƏ. “AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT NEFT FONDUNUN 2020-CU İL BÜDCƏSİ BARƏDƏ” AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN FƏRMAN LAYİHƏSİNİN ÜMUMİ XARAKTERİSTİKASI

1.1. Fərman layihəsinin tərtibi və təqdim edilməsi ilə bağlı qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tələblər

“Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun illik gəlir və xərclər proqramının (büdcəsinin) tərtibi və icrası Qaydaları”nın 4.1-ci bəndinə əsasən, Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üçün büdcəsinin layihəsi Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsi ilə əlaqələndirilməklə tərtib edildikdən sonra “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun vəsaitininin 2020-ci ildə istifadə edilməsinin əsas istiqamətləri (proqramı)”nın, “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üçün İnvestisiya siyasəti”nin və “Neft Fondunun idarə edilməsi ilə bağlı illik xərclər smetası”nın layihələri ilə birlikdə rəy verilmək üçün ilkin olaraq 2019-cu il 13 sentyabr tarixində Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatasına dnf/4/1-974 nömrəli məktubla təqdim edilmişdir. Eyni zamanda, Fond tərəfindən Hesablama Palatasına “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2019-cu il büdcə layihəsi barədə Arayış” və müvafiq materiallar təqdim edilmişdir.

Daha sonra müvafiq dəqiqləşdirmələr aparılmaqla DNF/4/1-1287 15 noyabr 2019-cu il tarixində yenidən həmin sənədlər Hesablama Palatasına təqdim edilmişdir.

1.2. Fərman layihəsinin strukturu və ümumi göstəricilər

Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üçün büdcəsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərman layihəsi 5 maddədən ibarət olmaqla tərtib olunmuşdur. Layihənin 1-ci maddəsində Fondun 2020-ci il üçün gəlirlərinin 12 384 088,2 min manat, xərclərinin 11 589 910,3 min manat məbləğində olduğu qeyd edilmiş, 2-ci maddəsində Fondun gəlirlərinin formalaşma mənbələri verilmişdir.

Fərman layihəsinin 3-cü maddəsində Fondun xərclərinin istiqamətləri əks etdirilmiş, 4-cü maddə ilə Fondun vəsaitinin 2020-ci ildə istifadə edilməsinin əsas istiqamətləri (proqramı), o cümlədən Fondunun vəsaitinin xərc istiqamətləri və Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üçün investisiya siyasəti verilmişdir.

Cari ilin 9 ayı üzrə Fondun büdcə gəlirlərinin 95,2%, büdcə xərclərinin 66,2% icra olunması, habelə müvafiq tarixə xam neftin orta satış qiymətinin proqnozlaşdırılardan 7% yüksək olması (cari il üzrə təsdiq olunmuş xam neftin qiyməti – 60 ABŞ dolları, 9 ay üzrə faktiki orta satış qiymət isə 64,2 ABŞ dolları təşkil etmişdir) Fondun aktivlərinin 4 mlrd. ABŞ dolları (38,5 mlrd. ABŞ dollarından 42,5 mlrd. ABŞ dollarınadək artması) və ya 10,4% artmasına şərait yaratmışdır.

Fondun aktivlərinin cari ilin 9 ayı ərzində 10,4% artması eyni zamanda valyuta aktivinin yerləşdirilməsindən və idarə olunmasından əldə edilən gəlirlərin artımına öz müsbət təsirini göstərmişdir.

Fondun gəlirlərinin əsas mənbəyini təşkil edən Azəri-Çıraq-Günəşli yatağı üzrə növbəti ildə hasilatın həcmnin 2019-cu ildən 5,3 faiz az nəzərdə tutulmasına baxmayaraq, cari ilin müsbət faktiki göstəriciləri imkan verir ki, 2020-ci il üzrə Fondun büdcəsində xam neftin satış qiymətini 55 ABŞ dolları səviyyəsində götürməklə, Fondun gəlirlərini 12 384,1 mln. manat, xərclərini isə 11 589,9 mln. manat həcmində proqnozlaşdırılsın. Qeyd edilənlərdən görüldüyü kimi, xam neftin satış qiymətinin cari ildə nəzərdə tutulandan aşağı (5 ABŞ dolları) götürülməsinə, habelə Fondun 2020-ci il üzrə proqnozlaşdırılan xərclərinin demək olar ki, cari il üzrə eyni səviyyədə olmasına baxmayaraq, növbəti ildə Fondun büdcəsində 794,2 mln. manat proffit proqnozlaşdırılmışdır.

Fərman layihəsinin 5-ci maddəsi ilə Dövlət Neft Fondunun 2020-ci ildə idarə edilməsi ilə bağlı xərclər smetasının layihəsi verilmişdir.

Bundan əlavə, həmin sənədə Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalara və İnvestisiya Siyasətinə dəyişikliklərə dair təkliflər də əlavə edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcəsinin gəlirləri aşağıdakı daxilolmalar hesabına formalaşır (Cədvəl 1):

Cədvəl 1

Maddə №	Gəlir və xərc istiqamətləri	min manat
1.	Cəmi gəlirlər	12384088,2
	o cümlədən,	
1.1.	Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən xalis gəlirlər	10563404,5
1.2.	Akrhesabı ödənişlər	4 692,0
1.3.	Tranzit gəlirləri	19 380,0
1.4.	Bonus ödənişləri	765 340,0

1.5.	Dövlət Neft Fondunun vəsaitinin idarə olunmasından əldə edilən gəlirlər	1 031271,7
2.	Cəmi xərclər	11 589 910,3
o cümlədən,		
2.1.	Məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı tədbirlərin maliyyələşdirilməsi	200 000,0
2.2.	Dövlət büdcəsinə transfert	11 350000,0
2.3	2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı	10 000,0
2.4	ARDNF-in idarəedilməsi ilə bağlı xərclər	29 910,3
Profisit		794 177,9

Təqdim olunmuş büdcə layihəsində Fondun büdcəsində 794,2 mln. manat həcmində profisitın yaranması gözlənilir ki, bu da Fonda daxilolmaların müvafiq hissəsinin yığıma yönəldilməsini şərtləndirir.

Təqdim edilən 2020-ci il büdcə layihəsində xərc maddələrinə əlavə olaraq “2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı” layihəsi daxil edilmişdir.

II BÖLMƏ. DÖVLƏT NEFT FONDUNUN 2020-Cİ İL BÜDCƏ GƏLİRLƏRİ

Fərman layihəsinə əsasən Fondun gəlirləri 12384,1 mln. manat həcmində proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2018-ci ilin müvafiq icra göstəricisindən 5230,6 mln. manat və ya 29,7%, 2019-cu ilin proqnoz göstəricisindən 3066,1 mln. manat və ya 19,8% az, gözlənilən icra göstəricisindən isə 5545,1 mln. manat və ya 30,9 faiz azdır (Cədvəl 2).

2020-ci il üçün Fondun büdcəsinin baza göstəricisi olan 1 barel neftin orta illik ixrac qiyməti növbəti il üçün 55,0 ABŞ dolları, Azərbaycan manatının ABŞ dollarına qarşı orta illik məzənnəsi dövlət büdcəsi ilə eyni səviyyəsində götürülmüşdür. Bu göstəricilərə uyğun olaraq Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üzrə büdcə gəlirlərinin ümumi həcmi 12384088,2 min manat və yaxud 7284,8 milyon ABŞ dolları olması proqnozlaşdırılır ki, bu da Fondun 2019-cü il üçün təsdiq edilmiş büdcə gəlirlərinə nisbətən manat ifadəsilə 19,8 faiz azdır (Cədvəl 2).

Cədvəl 2. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üzrə gəlirləri, mln. manatla

Göstəricilər	2018 (icra)	2019		2020 (layihə)						
		proqnoz	gözlənilən icra	məbləğ	Xüsusi çəki, %	müqayisə				
						2018-ci ilin icrası ilə		2019-cu ilin proqnozu ilə		
						+;-	%	+;-	%	
1.	Gəlirlər, Cəmi	17614,1	15450,1	17929,22	12384,09	100,0	-5230,0	70,3	-3066,1	80,2
1.1.	Mənfəət neftinin və qazın satışından daxilolmalar	16645,57	13218,75	14587,77	10563,4	85,3	-6082,2	63,5	-2655,3	79,9
1.2.	Akrhesabı ödənişlər	4,15	4,69	4,69	4,69	0,0	0,546	113,2	0,0	100,0
1.3.	Tranzit gəlirləri	18,10	19,04	19,04	19,38	0,2	1,277	107,1	0,34	101,8
1.4.	Bonus ödənişləri	765,2	765,2	766,7	765,34	6,2	0,112	100,0	0,2	100,0
1.5.	Fondun vəsaitinin idarə olunmasından əldə olunan gəlirlər	181,1	1442,5	2551,02	1031,27	8,3	850,2	569,6	-411,2	71,5

2019-cu ilin 9 ayı ərzində Fondun gəlirlərinin ümumi həcmi 14715,2 mln. manat təşkil etməklə büdcədə nəzərdə tutulan məbləğə nisbətən (15450,1 mln. manat) 95,2% səviyyəsində yerinə yetirilmişdir.

2020-ci ildə Dövlət Neft Fondunun büdcə xərclərinin ümumi həcmi 11 589 910,3 min manat və yaxud 6 817,6 milyon ABŞ dolları olması proqnozlaşdırılır ki, bu da Fondun 2019-cu ilin təsdiq edilmiş büdcə xərclərinə nisbətən manat ifadəsilə 0,04 faiz azdır. Xam neftin 55 ABŞ dolları qiyməti ilə 2020-ci ildə Fondun büdcəsində 794,2 mln. manat və yaxud 467,2 milyon ABŞ dolları həcmində profisitə yaranması gözlənilir.

2.1. Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən xalis gəlirlər (karbohidrogenlərin nəql edilməsi üzrə məsrəflər, bank, gömrük rəsmiləşdirilməsi, müstəqil nəzarət (sörveyer), marketing və sığorta xərcləri çıxılmaq şərti ilə, habelə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin sərmayəçiləri, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərmayəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirlər istisna olmaqla)

Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən xalis gəlirlər Fondun gəlirlərinin strukturunda ən böyük paya malikdir. Fond tərəfindən təqdim edilən məlumata əsasən 2020-ci ildə Azəri-Çıraq-Günəşli yatağında xam neft hasilatının həcmi 186,7 milyon barel olması proqnozlaşdırılır ki, bu da hasilatın aşağı düşməsi səbəbindən 2019-cu ilin göstəricisinə nisbətən (197,1 milyon barel) 10,4 milyon barel azdır.

Fərman layihəsinə əsasən 2020-ci ildə mənfəət neftinin və qazın satışı üzrə Fondun daxilolmaları 6213,8 milyon ABŞ dolları və ya 10563404,5 min manat olması proqnozlaşdırılır ki, bu da manat ifadəsilə 2018-ci ilin müvafiq icra göstəricisindən 6082,2 mln. manat və ya 36,5% az, 2019-cu ilin proqnoz göstəricisindən 2 655,3 mln. manat və ya 20,1% az, gözlənilən icra göstəricisindən isə 4024,4 mln. manat və ya 27,6% azdır.

2019-cu ilin proqnozuna nisbətən azalmanın səbəbi kimi hasilatın cari ilə nisbətən aşağı düşməsi və neftin orta çəkili satış qiymətinin 55 ABŞ dolları olmasını qeyd etmək olar. 2019-cu ilin gözlənilən icrasına nisbətən azalmanın səbəbi kimi isə cari ildə xam neftin 1 barelinin orta satış qiymətinin (9 aylıq icra) 64,2 ABŞ dolları təşkil etməsilə izah oluna bilər.

Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcə layihəsində Fonda mədaxil olunması üçün satılması proqnozlaşdırılan mənfəət neftindən və qazdan əldə olunacaq məbləğ müəyyən edilərkən aşağıdakı yataqlardakı neftin və qazın hasilatından Azərbaycan dövlətinin payına düşən mənfəət neftinin və qazın miqdarı nəzərə alınmışdır:

Eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Dövlət Neft Fondu və Dövlət Neft Şirkəti arasında imzalanmış SOCAR-ın Şahdəniz, Cənubi Qafqaz Boru kəməri və Cənub Qaz Dəhlizi layihələri üzrə mənsub olduğu paylara düşən gəlirlərin idarə olunmasına dair Razılaşma Protokolunun (Protokol) icrasına uyğun olaraq növbəti illər ərzində 2007-2008-ci illərdə xam neftin satışından yaranan qiymət fərqi üzrə və SOCAR tərəfindən AQTŞ-yə yaranmış borcu ilə əlaqədar Dövlət Neft Fonduna ödənişlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur ki, 2020-ci ildə bu istiqamətdə Neft Fonduna ödənişlərin ümumi həcmi (xam neftin 55 ABŞ dolları ilə) 90,94 milyon ABŞ dolları təşkil edəcəkdir.

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Dövlət Neft Fondu (ARDNF) və Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) arasında imzalanmış SOCAR-ın Şahdəniz, Cənubi Qafqaz Boru kəməri və Cənub Qaz Dəhlizi layihələri üzrə mənsub olduğu paylara düşən gəlirlərin idarə olunmasına dair Razılaşma Protokolunun

(Protokol) icrasına uyğun olaraq növbəti illər ərzində Protokolda nəzərdə tutulan aşağıdakı mənbələr üzrə Dövlət Neft Fonduna ödənişlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

1. 2007-2008-ci illərdə xam neftin satışından yaranan qiymət fərqi üzrə ARDNF-yə SOCAR tərəfindən ödəniləcək 149 960 128 ABŞ dolları məbləğində vəsait;
2. SOCAR tərəfindən AQTŞ-yə yaranmış borcu ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının payına düşən 650 564 990,83 ABŞ dolları məbləğində borc və 2018- ci ilin sonundan sonra yaranan borc.

SOCAR-ın ARDNF-yə ünvanladığı məktuba əsasən Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Dövlət Neft Fondu (ARDNF) və SOCAR arasında imzalanmış SOCAR-ın Şahdəniz, Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) və Cənub Qaz Dəhlizi layihələri üzrə mənsub olduğu paylara düşən gəlirlərin idarə olunmasına dair Razılaşma Protokolunun icrasına uyğun olaraq, 2020-ci il ərzində həmin istiqamətlər üzrə ARDNF-yə olunacaq ödənişlər barədə məlumatlar aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir.

Cədvəl 3

(milyon ABŞ dolları ilə)

Neftin qiyməti, ABŞ dolları/barel	40\$	50\$	60\$
SOCAR-a Şahdəniz payı üzrə ödəniləcək dividendlər	28.39	88.18	147.92
SOCAR-a CQBK payı üzrə ödəniləcək dividendlər	47.30	47.30	47.30
Şahdəniz və CQBK üzrə SOCAR-a ödəniləcək dividendlər, cəmi	75.69	135.48	195.22
SOCAR-dan ARDNF-yə gözlənilən ödənişlər (55%*)	41.63	74.51	107.37

*Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Dövlət Neft Fondu və SOCAR arasında imzalanmış Razılaşma Protokoluna uyğun olaraq

Qeyd: həmin məlumatlar proqnoz xarakteri daşıyır və gələcəkdə layihə çərçivəsində faktiki hasilatı nəzərə alaraq dəyişə bilər.

Nəzərdə tutulan ödəniləcək məbləğ ümumi gəlirlərin tərkibinə aid edilmişdir.

2019-cu ilin 9 ayı ərzində *mənfəət neftinin və qazın satışından əldə edilən gəlirlər* Fondun büdcəsində nəzərdə tutulmuş (13 218,7 milyon manat) gəlir maddəsinə nisbətən 85,4% faiz səviyyəsində icra edilərək 11 290,4 milyon manat və yaxud 6 641.4 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. 2018-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə (7 445.8 milyon ABŞ dolları) bu gəlir maddəsi üzrə ABŞ dolları ifadəsi ilə daxilolmalarda təqribən 10,8 faiz azalma qeydə alınmışdır. Fondun 2020-ci ilin büdcəsində xam neftin ixrac qiyməti dövlət büdcəsində olduğu kimi - 55 ABŞ dolları proqnozlaşdırıldığı halda, 2019-cu il 30 sentyabr tarixinə 9 aylıq dövr üzrə mənfəət neftinin orta çəkili satış qiyməti 64,16 ABŞ dolları təşkil etmişdir (2018-ci ilin müvafiq dövründə - 71.2 ABŞ dolları).

2019-cu ilin 9 ayı ərzində Azəri-Çıraq-Günəşli yatağından hasil edilmiş mənfəət neftinin və Şahdəniz yatağından hasil edilən kondensatın satışından 6 326 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Qeyd edək ki, bu göstərici üzrə 2018-ci ilin müvafiq dövrü ərzində daxilolmalar 7 401.3 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Dənizdə və quruda yerləşən yataqların işlənməsi üzrə bağlanmış Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərə uyğun

olaraq 2019-cu ilin 9 ayı ərzində mənfəət neftinin və qazın satışı üzrə daxilolmalar aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Azəri-Çıraq-Günəşli yatağından hasil edilmiş mənfəət neftinin satışından – 6 065.6 milyon ABŞ dolları;
- Şahdəniz yatağından qazının satışından – 277.28 milyon ABŞ dolları;
- Şahdəniz yatağından kondensatın satışından –260.39 milyon ABŞ dolları;
- Kürəvdağ Neft Yatağının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Saziş üzrə – 6.33 milyon ABŞ dolları;
- Binəqədi, Qirmək, Çaxnaqlar, Sulutəpə, Masazır, Fatmayı, Şabandağ və Sianşor Neft Yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və HPBS üzrə – 7.12 milyon ABŞ dolları;
- Kürsəngi və Qarabağlı daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və HPBS üzrə - 0.8 milyon ABŞ dolları;
- Neftçala Neft Yatağının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və HPBS üzrə - 0.89 milyon ABŞ dolları;
- Zığ və Hövsan Neft Yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və HPBS üzrə – 5.18 milyon ABŞ dolları;
- Suraxanı Neft Yatağının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və HPBS üzrə – 1.0 milyon ABŞ dolları;
- Muradxanlı, Cəfərli və Zərdab Neft Yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və HPBS üzrə – 0.16 milyon ABŞ dolları;
- Bahar Yatağının və Qum-Dəniz Yatağının Daxil Olduğu Blokun Kəşfiyyatı, bərpası, işlənməsi və HPBS üzrə – 1.98 milyon ABŞ dolları;
- Balaxanı-Sabunçu-Ramana və Kürdəxanı Neft Yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və HPBS üzrə 13.10 milyon ABŞ dolları;
- Mişovdağ və Kələməddin neft yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, kəşfiyyatı, işlənməsi və HPBS üzrə - 1.6 milyon ABŞ dolları.

Cədvəl 4. 2018-2020-ci illərdə yataqlar üzrə mənfəət nefti və qaz hasilatı

Yataq	Təsviri	İllik Hasilat		
		2018	2019	2020
		Faktiki	Proqnoz	Proqnoz
AÇG	mln. bbl	213.51	197.1	186.7
Şah Dəniz	mlrd. kub metr	11.3	16.5	18.7
Bahar-neft	mln. bbl	0.30	0.270	0.284
Bahar-qaz	mln. kub metr	192	226	210
Balaxanı	mln. bbl	1.7	1.725	1.691
Zığ-Hövsan	mln. bbl	0.5	0.527	0.528

Abşeron				
Binəqədi	mln. bbl	1.0	0.978	0.977
Mişovdağ və Kələməddin	mln. bbl	0.7	0.689	0.6553
Neftçala	mln. bbl	0.2	0.229	0.241
Kürovdağ	mln. bbl	1.0	1.062	1.056
Muradxanlı-Cəfərli-Zərdab (Aran)	mln. bbl	0.1	0.119	0.11
Kürsəngi-Qarabağlı	mln. bbl	0.70	1.0476	1.0616
Suraxanı	mln. bbl	1.1	1.190	1.18

Əməliyyat şirkətlərinin verdiyi məlumatlara əsasən 2020-ci ildə 2019-cu ilə nisbətən yataqlarda hasilat üzrə fərqlər aşağıdakılar ilə izah edilir:

AÇG yatağı üzrə 2020-ci ildə 2019-cu ilə nisbətən hasilatın aşağı düşməsi yatağın 66%-ni təşkil edən Azəri rezervuarında aşağı əsas səviyyə ilə birlikdə qaz-neft əmsalının daha dik enişi və Balaxanı 8 quyularında əsas tempin düşməsi, habelə 2020-ci il üzrə planlaşdırılan qazılmalı olan yeni quyuların sayının 18-dən 15-ə endirilməsi ilə izah edilir. Şahdəniz yatağı üzrə qaz hasilatının 2019-cu ilə nisbətən 13% artımı layihə üzrə əlavə quyuların istismara daxil olması ilə bağlıdır. Bahar yatağında 2019-cu ildə yeni qaz quyusunun qazılması illik iş proqramına əsasən planlaşdırılmışdır, lakin podratçılar tərəfindən bu işlər təxirə salınmışdır. 2020-ci ildə isə yeni quyunun qazılması planlaşdırılmadığından və eləcə də təbii düşmə tempi nəzərə alınaraq 2019-cu ilə nisbətən 2020-ci il üzrə qaz hasilatının planlı olaraq azalması müşahidə edilir. Mişovdağ və Kələməddin yataqlarında neft hasilatında 5% azalmanın yaranmasına səbəb yataqların uzun müddət (Mişovdağ yatağı 1956, Kələməddin yatağı isə 1980-ci ildən) istismarda olduğundan yaranan təbii düşmə tempidir. Neftçala yatağında 2019 və 2020-ci illər prognoz göstəricisi arasında nəzərdə tutulan 5% artımın olmasının səbəbi yatağın uzunmüddətli planlaşdırılmasında 2020-ci ildə Məhsuldar Qatın V və VI horizontlarına 4 yeni istismar quyularının qazılması ilə əlaqədardır. Lakin, 2019-cu ildə MQ horizontlarına qazılan quyulardan gözlənilən hasilat alınmamışdır (Quyu 1406 – 0.6t/g, 1407 – 0.7t/g) və bu səbəbdən 2020-ci il üzrə iş proqramında bu nəticələr nəzərə alınaraq, neft hasilatı proqnozu 2019-cu ildə gözlənilən hasilat səviyyəsində planlaşdırılmışdır. Muradxanlı-Cəfərli-Zərdab yataqları üzrə 2019-2020-ci il üçün neft hasilatında 8% azalmanın yaranmasına səbəb Cəfərli yatağında C-37 sayılı quyunun dərinləşdirilməsi (3987 metrden +/- 4140 metrə Üst Təbaşirin tavanına qazılmışdır) nəticəsində əlavə neft hasil edilməsi gözlənilirdi. Lakin gözlənilən nəticənin əldə edilməməsi səbəbindən bu sahədə 2020-ci üzrə əlavə quyuların qazılması nəzərdə tutulmur. Bu səbəb də yatağın mürəkkəb quruluşa malik olduğu və eyni zamanda təbii

düşmə tempinin yüksək olduğundan 2020-ci üzrə planlaşmada neft hasilatında azalma 8% təşkil edəcəyi gözlənilir.

2.2. Karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar xarici sərmayəçilər tərəfindən ödənilən akrhesabı ödənişlər üzrə gəlirlər

Fərman layihəsinə əsasən 2020-ci ildə karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar xarici sərmayəçilər tərəfindən ödənilən akrhesabı ödənişlər üzrə gəlirlər üzrə Fondun daxilolmaları 2,76 milyon ABŞ dolları və ya 4,692 min manat olması proqnozlaşdırılır ki, bu da manat ifadəsilə 2018-ci ilin müvafiq icra göstəricisindən 0,5 mln. manat və ya 13,2% çox, 2019-cu ilin proqnoz və gözlənilən icra göstəricisinə bərabərdir. 2020-ci ildə bu gəlir maddəsi üzrə ödənişlər Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şəfəq-Asiman dəniz blokunun kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ilə BP eksploreyşn (Azərbaycan) limited və ARDNŞ-nin orta qaz şirkəti arasındakı sazişə uyğun olaraq həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur ki, kontrakt sahəsinin hər kvadrat km-ə olan ödəniş 2000 ABŞ dolları təşkil edir. Kontrakt sahəsinin ərazisi təxminən min əlli doqquz (1059) kvadrat kilometrdir ki, akrhesabı ödənişin məbləği 2 118 000 ABŞ dolları təşkil edir ($\$2000 \cdot 1059 \text{ km}^2 = \$2.118.000$). Eyni zamanda, Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Abşeron yarımadası ətrafında dayazsulu sahənin kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişə əsasən 0,642 milyon ABŞ dolları məbləğində akrhesabı vəsaitin ödənilməsi nəzərdə tutulur. Kontrakt sahəsinin ərazisi təxminən - üç yüz iyirmi bir (321) kvadrat kilometrdir kəşfiyyat dövrü üçün illik akrhesabı ödənişi 642 min ABŞ dollardır ($\$2000 \cdot 321 \text{ km}^2 = \$ 642 000$).

2.3. Neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər

Fərmana əsasən Fondun 2020-ci il büdcəsində neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər 11,4 milyon ABŞ dolları və ya 19,38 mln. manat həcmində olması proqnozlaşdırılır ki, bu da manat ifadəsilə 2018-ci ilin müvafiq icra göstəricisindən 1,28 milyon manat və ya 7,1% çox, 2019-cu ilin proqnoz və ya gözlənilən icra göstəricisindən 0,34 mln. manat və ya 1,8% çoxdur. 2020-ci ildə tranzit haqqı üzrə gəlirlərin artması novbəti il üzrə boru tarifinin inflyasiya faktoru nəzərə alınmaqla artması ilə izah edilir.

2.4. Neftin-qaz sazişlərinin imzalanması və ya icrası ilə bağlı sərmayəçilər tərəfindən ödənilən bonuslar

2020-ci il üzrə bonus ödənişləri 450,2 milyon ABŞ dolları və ya 765,34 mln. manat təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır ki, bu da manat ifadəsilə 2018-ci ilin müvafiq icra və 2019-cu ilin proqnoz və gözlənilən icra göstəricilərinə bərabərdir.

Belə ki, 14 sentyabr 2017-ci il tarixli "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Azəri, Çıraq və Günəşli yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş" in ("AÇG HPBS") 29.2-ci maddəsinə əsasən 2018-2025-ci illər ərzində ümumilikdə 3,6 mlrd. ABŞ dolları məbləğində vəsaitin ödənilməsi nəzərdə tutulur ki, Bonus Məbləğinin 2-ci hissəsi – 450 milyon ABŞ dolları və ya 765 000 min manat 2020-ci ilin ilk ayında ödənilməsi nəzərdə tutulur. Bununla yanaşı, 2020-ci il üzrə Şah-Dəniz yatağında Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi çərçivəsində

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinə və ya səlahiyyətli dövlət orqanına sərmayəçilər tərəfindən Şahdəniz fazası üzrə 0,2 milyon ABŞ dolları və ya 340,0 min manat məbləğində bonus ödənişlərinin edilməsi proqnozlaşdırılır.

2.5. Dövlət Neft Fondunun valyuta aktivlərinin yerləşdirilməsindən və idarə olunmasından əldə edilən gəlirlər

2020-ci ildə Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin idarə olunmasından əldə edilən gəlirlər 606,6 milyon ABŞ dolları və ya 1 031 271,7 manat olması proqnozlaşdırılır ki, bu da manat ifadəsilə 2018-ci ilin müvafiq icra göstəricisindən 850,2 mln. manat və ya 5,7 dəfə çox, 2019-cu ilin proqnoz göstəricisindən 411,2 mln. manat və ya 29,5% və gözlənilən icra göstəricisindən 1 519,7 mln. manat və ya 59,6% azdır. 2020-ci il üçün orta illik gəlirlilik göstəricisi 1,45% səviyyəsində olması proqnozlaşdırılır ki, bu da 2019-cu ilin proqnoz göstəricisindən (2,14% faiz) 0,69 faiz ,cari ilin 9 aylıq icra göstəricisindən (3,89%) isə 2,44% azdır.

Fondun yerləşdirdiyi investisiya alətlərində gəlirliliyin əvvəlki illərlə müqayisədə azalması dünya maliyyə bazarlarında ABŞ dollarında olan borc öhdəlikləri və pul bazarları portfelinin gəlirliliyinin 2020-ci ildə cari ilə nisbətən daha aşağı olmasının gözlənilməsi ilə izah oluna bilər. Buna səbəb, ABŞ iqtisadiyyatında son zamanlar müşahidə olunan makroiqtisadi dəyişikliklər, o cümlədən yeni tendensiyaları qeyd etmək olar. ABŞ iqtisadiyyatındaki zəifləməni, o cümlədən inflyasiya və iqtisadi artım göstəricilərinin daha da aşağı olmasını nəzərə alaraq Federal Reserv Sistemi bu ilin iyul ayında artıq bir dəfə faiz dərəcələrini aşağı salmasını qeyd etmək olar.

Eyni zamanda Avrozonada iqtisadi artım sürəti aşağı olmaqla müşahidə edilir. Bundan əlavə, Avrozona ölkələrində əhəmiyyətli dərəcədə kütləvi borc öhdəliyi olmasının və yaşanan iqtisadi zəifləmənin yaxın dövr üçün yumşaq pul siyasətinin tətbiqinə işarə etməsi, bununla yanaşı, nəzərə alsaq ki son zamanlar avro sabit gəlirli qiymətli kağızlar bazarlarında gəlirlilik əyrisi aşağı düşməkdə davam edir. Bu isə öz növbəsində *avro portfeli* üçün 2020-ci ildə mənfə gəlirlilik gözləntisinə şərait yaradır.

Eyni zamanda Çin iqtisadiyyatında son il ərzindəki geriləmənin iqtisadi artıma və suveren istiqrazların gəlirliliyinə təsiri və Türkiyə Mərkəzi Bankının iyul ayında faiz dərəcələrini endirməsini də nəzərə alsaq, digər valyutalarda sabit gəlirli investisiyalar üzrə gözlənilən orta gəlirliliyin cari ilə nisbətən aşağı səviyyədə olmasını proqnozlaşdırmaq qənaətinə gəlmək olar.

Səhm bazarlarında isə gərginlik müşahidə olunmaqdadır. Böyük Britaniyada davam edən Brexit qeyri-müəyyənliyi biznes mühitində zəiflik yaratmaqla müşahidə edilir. Digər tərəfdən isə Avrozonada hökm sürən genişləndirici fiskal siyasətin daha da böyüməsi ehtimalı inkişafa dəstək verən amillər kimi qiymətləndirilə bilər.

Qeyd olunanları və səhm bazarlarında baş verən volatilliliyin dərinləşmə ehtimalını nəzərə alaraq gəlirliyin ehtiyatlı yanaşma prinsipi əsasında proqnozlaşdırılmasını məqsədəuyğun hesab edirik.

Yuxarıda qeyd olunanları və qiymətli kağızlar bazar konyukturları üzrə yaranmış və yarana biləcək risklərin minimuma endirilməsi istiqamətində təqdim olunmuş investisiya siyasətində ciddi dəyişikliklərin edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

2020-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun vəsaitindən istifadənin əsas istiqamətləri (proqram) və investisiya siyasəti layihəsində əsas kapitalın itirilməsi riskinin aşağı olması şərti ilə maksimum gəlirliliyin əldə edilməsinə imkan verən investisiya siyasətinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

İlk dəfə olaraq investisiya siyasəti layihəsində valyuta vəsaiti portfelinin valyutalar üzrə tərkibində dəyişikliklər nəzərdə tutulmuşdur. Belə ki, Fondun valyuta vəsaitinin məcmu dəyərinin 55-70 faizi (cari ildə 50 faiz) ABŞ dollarında ifadə olunan aktivlərə, 15-30 faizi (cari ildə 35 faiz) avroda olan aktivlərə, 5 faizə qədəri İngiltərə funt sterlinqində (cari ildə eyni) olan aktivlərə, qalan 10 faizə qədəri isə digər valyutalarda (cari ildə eyni) ifadə olunan aktivlərə yerləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Eyni zamanda investisiya altportfeli daxilində olan borc öhdəlikləri və pul bazarları alətlərinin aşağı uzaqlaşma intervalının maksimum 2 faizi olmaqla məcmu dəyərin 65 faizi (cari ildə aşağı uzaqlaşma intervalı maksimum 5 faiz olmaqla məcmu dəyərin 55 faizi) nəzərdə tutulmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, 9 aylıq icra göstəricilərinə əsasən borc öhdəlikləri və pul bazarı alətləri investisiya portfelinin 69,6 faizini təşkil etmiş, səhm portfeli isə nəzərdə tutulmuş məcmu dəyərin maksimum 25 faizinə qarşı 13,4 faiz, daşınmaz əmlak portfeli nəzərdə tutulmuş məcmu dəyərin 10 faizinə qarşı 5,6 faiz, qızıl portfeli isə nəzərdə tutulmuş yuxarı uzaqlaşma intervalı maksimum 3 faiz olmaqla məcmu dəyərin 10 faizinə qarşı 11,4 faiz təşkil etmişdir.

Qeyd etmək istərdik ki, yuxarıda qeyd olunan dəyişikliklər Hesablama Palatasına Fond tərəfindən təqdim edilmiş Dövlət Neft Fondunun investisiya qaydalarında edilmiş dəyişikliklərə dair təkliflərlə bağlı olmuşdur.

Belə ki, təqdim olunmuş qaydalar layihəsinə əsasən valyuta vəsaiti portfelinin məcmu dəyəri Neft Fondunun investisiya altportfeli və strateji altportfelinə daxil olan aylıq olaraq yenidən qiymətləndirilməsi əsasında müəyyən edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Strateji altportfel dedikdə isə ən mühüm ümummilli problemlərin həlli və strateji əhəmiyyətli infrastruktur obyektlərinin inşa və rekonstruksiya edilməsi məqsədilə həyata keçirilən investisiya qoyuluşları nəticəsində Fondun valyuta vəsaiti portfelinə daxil olan aktivlər və qızıl külçələr nəzərdə tutulur. Bu isə faktiki olaraq ümumi göstəricilər nəzərə alınmaqla Fondun valyuta vəsaiti portfelinin iki hissəyə investisiya altportfeli və strateji altportfellərinə bölünməklə idarə edilməsidir.

Cari ilin 10 aylıq icra göstəriciləri təqdim olunmuş qaydalar layihəsinə əsasən Fondun valyuta vəsaiti portfeli 43,2 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir. O cümlədən investisiya altportfeli 32,5 mlrd. ABŞ dolları, strateji altportfeli 10,7 mlrd. ABŞ dolları.

Təqdim edilmiş layihəyə əsasən investisiya altportfeli sabit gəlirli qiymətli kağızlardan, daşınmaz əmlakdan, səhmlərdən (o cümlədən özəl səhmlərdən) ibarətdir ki, bu da investisiya siyasəti layihəsində valyuta vəsaiti portfelinin valyutalar üzrə bölgüsündə valyuta vəsaitinin məcmu dəyərinin ABŞ dollarında ifadə olunan aktivlərin artımına şərait yaratmışdır (Başqa sözlə, strateji altportfeldə olan aktivlər qızıl, istiqrazlar və s. əsasən ABŞ dollarında ifadə olunduğundan).

Valyuta vəsaitinin məcmu dəyərinin avroda ifadə olunan aktivlərin isə nisbətən azalması əsasən borc öhdəlikləri və pul bazarı alətlərinə avroda edilmiş investisiyaların zərərli nəticələnməsi və maliyyə bazarlarında artan ümumi kredit spred fonunda

sözügedən subportfelin gəlirliliyinə bençmarkla müqayisədə daha çox mənfə təsirinin olması ilə izah oluna bilər.

Strateji altportfel isə qızıldan, Beynəlxalq Bankın istiqrazlarından, digər Azərbaycan aktivlərindən (Mercury Socar, SOCAR Abşeron, SOCAR Qaradağ) AzRİGS MMC-yə və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq sərəncamları ilə həyata keçirilən investisiyalardan ibarətdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, gəlirliliyin hesablaşma metodologiyasına əsasən qızıl töhvəsinin nəzərə alınmaması yerləşdirilmiş investisiyaların uzunmüddətli dövrü əhatə etməsi, hazırkı dövrdə gəlirlilik töhvəsində iştirakının zəif olması və digər səbəblər Hesablama Palatasının Fondun 2018-ci il büdcəsinin icrası barədə illik hesabatı vermiş olduğu rəydə qeyd edildiyi kimi uzunmüddətli investisiya strategiyasının səmərəli tətbiqinə, investisiya portfelinin bu strategiya fonunda daha da optimallaşdırılmasına və gəlirliliyin yüksəldilməsinə istiqamətlənən hədəflərin müəyyən edilməsinin vacibliyi bildirilmişdir.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq Fondun valyuta vəsaitlərinin iki altportfelə bölünməsi investisiya siyasətilə müəyyən edilən bir sıra tələblərin o cümlədən risk tələbləri və investisiya istiqamətləri üzrə məhdudiyyətlərin icrasının yalnız investisiya altportfelinə şamil edilməsini məqbul hesab edirik.

Başqa sözlə, qeyd edilən dəyişikliklər Fondun investisiya altportfelinin kredit riskinin, likvidlik riskinin (yəni standart dövrlər üçün minimum likvidlik limitinin müəyyən edilməsi), bazar riskinin, qiymət dəyişkənliyi riski və faiz dərəcəsi riskinin müəyyən edilməsində daha ətraflı təhlillərin aparılmasını şərtləndirəcəkdir.

Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin idarə edilməsi ilə bağlı gəlirliliyin hesablanması. Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin idarə edilməsi ilə bağlı gəlirliliyi proqnozlaşdırılarkən Fondun vəsaitinin istifadə edilməsinin əsas istiqamətləri (proqramı) çərçivəsində qəbul edilən Fondun vəsaitinin idarə edilməsinə dair investisiya siyasətinin müddəaları, müxtəlif valyuta aktivləri və subportfellər üzrə Fondun portfelinin gəlirliliyinin proqnozlaşdırılmasında bençmark kimi Fondun illik əsasda qəbul olunan investisiya siyasətinin müddəaları əsas götürülür.

2020-ci il üçün Neft Fondunun investisiya portfelində ABŞ dollarında ifadə olunan aktivlərin çəkisi 55-70%, Avroda 15-30%, İngilis funt sterlinqində 5%, digər valyutalarda isə 10% səviyyəsində olması proqnozlaşdırılır. 2019-cu il üzrə Dövlət Neft Fondunun büdcəsində nəzərdə tutulan xərclərin gözlənilən icrasını nəzərə almaqla, habelə 2019-cu ilin sonuna büdcədənkənar gəlir və xərclərin dəyişkənliyini və neftin qiymətinin dəyişməsinin ilin sonuna Fondun aktivlərinə təsirini nəzərə alaraq 2019-cu ilin sonuna Fondun aktivlərinin həcmi 42000,0 milyon ABŞ dolları götürülmüşdür. 2020-ci il üçün Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin idarə edilməsi ilə bağlı gəlirliliyi 1,45% proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da Fondun investisiya portfelinin bütün alt portfellərinin gəlirliliklərinin cəmi kimi müəyyən edilir (Cədvəl 5).

Cədvəl 5. Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin idarə edilməsi ilə bağlı gəlirlər

Gözlənilən gəlirlilik	1,45%
31.12.2019-cu il tarixinə gözlənilən aktivlər	42000,0 mln. USD

	Ölçü vahidi	Məbləğ
Dövlət Neft Fondunun vəsaitinin idarə olunmasından əldə edilən gəlirlər	milyon dollar	606.6
	milyon manat	1 031.3
o cümlədən portfeller üzrə,		
<i>Sabit gəlirli portfel üzrə</i>	mln. dollar	212.29
<i>Səhm portfeli üzrə</i>	mln. dollar	156.97
<i>Daşınmaz əmlak portfeli üzrə</i>	mln. dollar	237.37
<i>Qızıl portfeli üzrə</i>	mln. dollar	0.00
Vəsaitlərin valyutalar üzrə diversifikasiyası	2020-ci il üzrə	
<i>ABŞ dolları</i>	55-70%	
<i>Avro</i>	15-30%	
<i>Funt sterlinq</i>	5%-ə qədəri	
<i>Digər</i>	10%-ə qədəri	
İnvestisiya alt portfelinin aktiv növləri üzrə bölgü nisbəti	2020-ci il üzrə	
<i>Borc öhdəliklər ivə pul bazarları alətləri</i>	Minimum 65 %	
<i>Səhm</i>	Maksimum 25 %	
<i>Daşınmaz əmlak</i>	Maksimum 10 %	
Strateji alt portfelin aktiv növləri üzrə tərkibi		
<i>Borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri, səhm (pay) və Valyuta vəsaiti portfelinin məcmu dəyərinin yuxarı uzaqlaşma intervalı maksimum 3 faiz olmaqla, 10 faizə qədəri həcmində qızıl</i>		
Gözlənilən nominal gəlirlilik göstəriciləri	2020-ci il üzrə	
<i>Sabit gəlirli investisiyalar üzrə</i>		
<i>ABŞ dolları</i>	1.30%	
<i>Avro</i>	-0.59%	
<i>Funt sterlinq</i>	0.64%	
<i>Digər</i>	4.45%	
<i>Səhmlər üzrə</i>		
<i>ABŞ dolları</i>	2.0%	
<i>Avro</i>	1.0%	
<i>Funt sterlinq</i>	1.0%	
<i>Digər</i>	1.0%	

<i>Daşınmaz əmlak üzrə (ortalama)</i>	
<i>ABŞ dolları</i>	5.7%
<i>Avro</i>	5.7%
<i>Funt sterlinq</i>	5.7%
<i>Digər</i>	5.7%
<i>Qızıl üzrə</i>	0%

Qeyd: İdarəetmə gəlirləri mövcud investisiya siyasəti əsasında hesablanmışdır.

2020-ci il üzrə Fondun ABŞ dolları ifadəsilə gəlirlərinin (Fondun idarə edilməsi ilə bağlı gəlirləri istisna olmaqla) 6 678,1 milyon ABŞ dolları, xərclərin 6 818,3 milyon ABŞ dolları, 2019-cu ilin sonuna Fondun aktivlərinin 42 052,36 milyon ABŞ dolları (ilin sonuna aktivlərin həcmninin büdcə və büdcədənkenar gəlir və xərclərdən asılı olaraq dəyişə bilən olmasını nəzərə alaraq hesablamalarda bu göstərici kimi 42 mlrd. ABŞ dolları istifadə edilmişdir) proqnozlaşdırıldığını əsas götürərək, 2020-ci il üçün Fondun orta çəkili vəsaiti 41 859,8 milyon ABŞ dolları olması proqnozlaşdırılır.

Qeyd edilən göstəricilərə uyğun olaraq 2020-ci il üzrə Fondun vəsaitlərinin idarə edilməsindən gəlirlərinin həcmi 606,6 milyon ABŞ dolları və yaxud 1 031,3 milyon manat olması proqnozlaşdırılır.

2019-cu ilin 9 ayı üzrə Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin idarə edilməsindən 1 553 milyon ABŞ dolları və ya 2 640 milyon manat məbləğində gəlir əldə etmişdir. ABŞ dolları ilə ifadə olunan bu gəlirlər hesablanarkən törəmə şirkətlərin balansında saxlanılan investisiyaların ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilməsi və Fonda daxil olunmayan dividendlər də nəzərə alınmışdır. Fondun 2019-cu il üzrə qəbul edilmiş investisiya siyasətinə əsasən investisiya portfelinin minimum 55 faizi borc öhdəlikləri və pul bazarları alətlərindən, 25 faizə qədəri səhmlərdən (pay), 10 faizə qədəri daşınmaz əmlakdan və 10 faizə qədəri isə qızıl alt portfellerindən ibarət olmuşdur.

2019-cu ilin 30 sentyabr tarixinə Fondun borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri portfeli 29 621,3 milyon ABŞ dolları təşkil etmiş və ABŞ dolları, avro, ingilis funt sterlinqi, Avstraliya dolları, Türkiyə lirəsi və Çin yuanında ifadə olunan aktivlərə yatırılmışdır. Bu portfelin 51%-i (15 014 milyon ABŞ dolları) maliyyə istiqrazları da nəzərə alınmaqla korporativ istiqrazlara (ümumi məbləği 2 726,4 milyon ABŞ dollarında ifadə olunan "Cənub Qaz Dəhlizi" istiqrazları, ümumi məbləği 549,9 milyon ABŞ dollarında ifadə olunan "Merkuri" istiqrazları, ümumi məbləği 206,1 milyon ABŞ dollarında ifadə olunan "AzACG" istiqrazları, ümumi məbləği 836,8 milyon ABŞ dollarında ifadə olunan Beynəlxalq Bank istiqrazları, ümumi məbləği 493,1 milyon ABŞ dollarında ifadə olunan "SOCAR Abşeron" istiqrazları və ümumi məbləği 101,7 milyon ABŞ dollarında ifadə olunan "SOCAR Qarabağ" istiqrazları daxil olmaqla), 20%-i (5 809,4 milyon ABŞ dolları) agentliklər və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən emissiya edilən istiqrazlara, 21%-i (6 333,9 milyon ABŞ dolları) suveren borc kağızlarına, 3%-i (1066 milyon ABŞ dolları) qısamüddətli kommersiya kağızlarına, 5%-i (1398,0 milyon ABŞ dolları) isə depozit və pul bazarı alətlərinə investisiya edilmişdir.

Borc öhdəlikləri portfelinin risklərinin idarə edilməsi ilə bağlı qeyd edilməlidir ki, Fondun investisiya etdiyi yüksək investisiya reytinginə malik istiqrazlar az gəlirlilik və aşağı risk göstəricisi ilə xarakterizə olunur. Belə ki, borc öhdəlikləri portfeli (Azərbaycan

istiqrazları istasna olmaqla) ortalama “AA-” kredit reytinginə və ortalama 1,06 dürasiyaya malikdir ki, bu da risklərin səviyyəsinin çox aşağı olmasını göstərir.

2019-cu ilin 9 ayı ərzində borc öhdəlikləri portfelinin gəlirlilik göstəricisi 2,34% təşkil etmişdir.

HAŞIYƏ

Aparılmış təhlillərin nəticəsi olaraq qeyd etmək olar ki, bir sıra aparıcı suveren fondların maliyyə alətləri və valyuta tərkibi üzrə bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur.

- *Norveç Pensiya Fondu üzrə - portfelin 66,3%-i səhmlərdən, 30,7%-i sabit gəlirli qiymətli kağızlardan, 3,0%-i isə alternativ investisiyalardan ibarət olmaqla valyuta tərkibinin isə 41,4%-i ABŞ dollarından, 20,3%-i avrodan, 8,3%-i Yapon yenindən, 7,6%-i funt sterlinqdən, 22,4%-i isə digər valyutalardan ibarət olmuşdur. Yuxarıda qeyd olunan maliyyə alətləri və valyuta tərkibi yerləşməsi üzrə Norveç Pensiya Fondunun son beş il üzrə gəlirliliyi 4,8% təşkil etmişdir.
mənbə: <https://www.nbim.no/contentassets/02bfbef416f4014b043e74b8405fa97/annual-report-2018-government-pension-fund-global.pdf>*
- *Yeni Zelandiya Super Fondu üzrə - portfelin 73,0%-i səhmlərdən, 9,0%-i sabit gəlirli qiymətli kağızlardan, 18,0%-i isə alternativ investisiyalardan ibarət olmaqla son beş il üzrə gəlirliliyi 10,8 təşkil etmişdir.
mənbə: <https://nzsuperfund.nz/publications/annual-reports>*
- *Alyaska Daimi Fondu üzrə - portfelin 38,0%-i səhmlərdən, 24,1%-i sabit gəlirli qiymətli kağızlardan, 37,9%-i isə alternativ investisiyalardan ibarət olmaqla valyuta tərkibinin isə 82,8%-i ABŞ dollarından, 4,3%-i avrodan, 2,2%-i Yapon yenindən, 10,7%-i isə digər valyutalardan ibarət olmuşdur. Yuxarıda qeyd olunan maliyyə alətləri və valyuta tərkibi yerləşməsi üzrə son beş il üzrə gəlirliliyi 6,3% təşkil etmişdir.
mənbə: <https://apfc.org/report-archive/#12-annual-reports>*
- *Kanada Alberta Miras Fondu üzrə - portfelin 45,2%-i səhmlərdən, 19,8%-i sabit gəlirli istiqrazlardan, 34,9%-i isə alternativ investisiyalardan ibarət olmaqla valyuta tərkibinin isə 65,0%-i Kanada dollarından, 17,1%-i ABŞ dollarından, 5,0%-i avrodan, 2,0%-i Yapon yenindən, 4,2%-i funt sterlinqdən, 6,7%-i isə digər valyutalardan ibarət olmuşdur. Yuxarıda qeyd olunan maliyyə alətləri və valyuta tərkibi yerləşməsi üzrə son beş il üzrə gəlirliliyi 8,7% təşkil etmişdir.
mənbə: <https://www.alberta.ca/heritage-savings-trust-fund.aspx>*
- *Koreya investisiya şirkəti üzrə - portfelin 35,3%-i səhmlərdən, 42,5%-i sabit gəlirli qiymətli kağızlardan, 22,2%-i isə alternativ investisiyalardan ibarət olmaqla son beş il üzrə gəlirliliyi 3,4% təşkil etmişdir
mənbə: <http://www.kic.kr/en/02/03/01.jsp>*

Dövlət Neft Fondu tərəfindən təqdim olunmuş məlumatlara əsasən sabit gəlirli vəsaitlərin investisiya portfelindəki çəkisi 69,66% təşkil etmişdir. Tərəfimizdən aparılan təhlil nəticələrinə əsasən qeyd etmək olar ki, sabit gəlirli vəsaitlərin bazar dəyəri 29,6 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bunun da 1,4 mlrd. ABŞ dolları nağd vəsaitlərdən, 28,22 mlrd. ABŞ dolları istiqrazlardan, 2,7 milyon ABŞ dolları isə depozitlərdən ibarət olmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, 8,0 mlrd. ABŞ dolları qısa müddətli yeni bitmə müddətinə 1 ildən az qalmış istiqrazlara yerləşdirilib. Belə ki, bitmə müddətinə 1-3 ay, 3-6 ay və 6-12 ay qalmış istiqrazlara yerləşdirmə müvafiq olaraq 1,6 mlrd. ABŞ dolları, 2,5 mlrd. ABŞ dolları və 3,9 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir. Depozit üzrə yerləşmələr isə 1-3 ay ərzində olmaqla 2,7 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Daha uzun müddətli, yeni bitmə müddəti 1-3 il, 3-5 il və 5 ildən artıq olan istiqrazlara yerləşmə isə müvafiq olaraq 11,6 6,0 və 2,9 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bütün bunlar isə öz növbəsində Fondun gəlirliliyinə öz təsirini göstərməklə müşahidə edilir.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq investisiya portfelinin tərkibində olan sabit gəlirli vəsaitlərin (transfert nəzərə alınmaqla) investisiya siyasətinə uyğun olaraq əsas kapitalın itirilməsi riskinin aşağı olması şərti ilə maksimum gəlirliliyin əldə edilməsinə imkan verən siyasətin həyata keçirilməsini şərtləndirmişdir.

2019-cu ilin sonuna 30 sentyabr tarixinə Fondun səhm portfeli təxminən 5699,0 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bu portfelə “MSCI World”, “MSCI Europe ex UK” və “Standard and Poor’s 100” indekslərinə daxil olan şirkətlərin səhmləri, eləcə də Rusiya Federasiyasının aparıcı banklarından biri olan VTB bankının səhmləri, habelə Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası tərəfindən idarə olunan “ALAC” (Afrika, Latın Amerikası, Karib hövzəsi ölkələri), “Katalist” və “Global İnfrastruktur” özəl səhm fondlarına, eləcə də fərqli mandat üzrə “Neuberger Berman” şirkətinin idarəetməsində olan özəl səhm fonduna, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) tərəfindən idarə olunan “EPF” fonduna, “Blackstone” şirkəti tərəfindən idarə olunan “Blackstone Core Equity Partners” fonduna, “Fondo Strategico Italiano” tərəfindən idarə olunan “FSI Fund I” fonduna, “BC Partners” şirkəti tərəfindən idarə olunan “BC European Capital Partners X” fonduna, “Carlyle Group” şirkəti tərəfindən idarə olunan “Carlyle Europe V” və “Carlyle Partners VII” fonduna, “Vista” şirkəti tərəfindən idarə olunan “Vista Equity Partners VII”, “Thoma Bravo” şirkəti tərəfindən idarə olunan “Thoma Bravo Fund XIII”, “Apollo Global Management” şirkəti tərəfindən idarə olunan “Apollo Fund IX”, “Warburg Pincus LLC” şirkəti tərəfindən idarə olunan “Warburg Pincus Global Growth Fund”, “Baring” şirkəti tərəfindən idarə olunan “Baring Private Equity Asia Fund VII”, “PAG” şirkəti tərəfindən idarə olunan “PAG Asia Capital III” və “Azerbaijan Rigs” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinə olan investisiyalar daxil olmuşdur.

2019-cu ilin 9 ayı ərzində səhm portfelinin gəlirlilik göstəricisi 15,19% təşkil etmişdir.

Neft Fondunun **daşınmaz əmlak** komplekslərinə investisiyaların ümumi miqdarı 2374,7 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Fond London şəhərinin West End səmtində, Seynt Ceyms 78 ünvanında yerləşən dəyəri 120 milyon funt sterlinq təşkil edən ofis kompleksinə, Moskva şəhərinin biznes mərkəzi “Tverskaya 16” ünvanında yerləşən və dəyəri 3 269 milyon Rusiya rublu təşkil edən “Qalereya Aktyor” ofis-ticarət mərkəzinə, Paris şəhərinin Vendom meydanı 8 ünvanında yerləşən, dəyəri 186,1 milyon avro təşkil edən daşınmaz əmlak kompleksinə, Seul şəhərinin 203 Eurojiro 2-ga, Jung-gu

ünvanında yerləşən, dəyəri 515,5 milyard Cənubi Korea vonu olan “Payn Avenyu A qülləsi” daşınmaz əmlak kompleksinə, Tokio şəhərində yerləşən və dəyəri 57,232 milyard yapon yeni təşkil edən ticarət mərkəzinə, habelə Milan şəhərinin Via Meravigli 7 ünvanında yerləşən, dəyəri 105 milyon avro təşkil edən “Palazzo Turati” ofis binasına investisiya etmişdir. Bundan əlavə daşınmaz əmlak portfelinə “PGIM”, “AXA Investment Management”, “PAG”, “E-Shang Redwood”, “Gaw Capital”, “Blackstone”, “BlackRock”, “Walton Street”, “Ares”, “GreenOak”, “Starwood”, “Angelo, Gordon & CO” və “FLE SICAV-FIS” tərəfindən idarə olunan fond investisiyaları; “PGIM”, “Gaw Capital”, “BlackRock”, “Walton Street”, “KIC” və “AroundTown” ilə birlikdə müştərək investisiyalar daxil olmuşdur.

Fond, İtaliyanın Milan şəhərinin Via Meravigli 7 ünvanında yerləşən “Palazzo Turati” ofis binasına 97 milyon avro məbləğində investisiya etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) 2016-cı ildə aldığı Milan şəhərinin tarixi mərkəzində yerləşən, ümumi sahəsi 10 360 kvadrat metr təşkil edən "Palazzo Turati" A tipli ofis binasını 112 milyon avroya "Invesco Real Estate Management Sarl" şirkətinə satmışdır. 2016-cı ildən bəri ARDNF qeyd edilən daşınmaz əmlakdan ümumilikdə təqribən 26 milyon avro həcmində gəlir (qiymət artımından və icarədən əldə edilən gəlirlər) əldə etmişdir ki, bu da illik 7,2% gəlirlilik deməkdir.

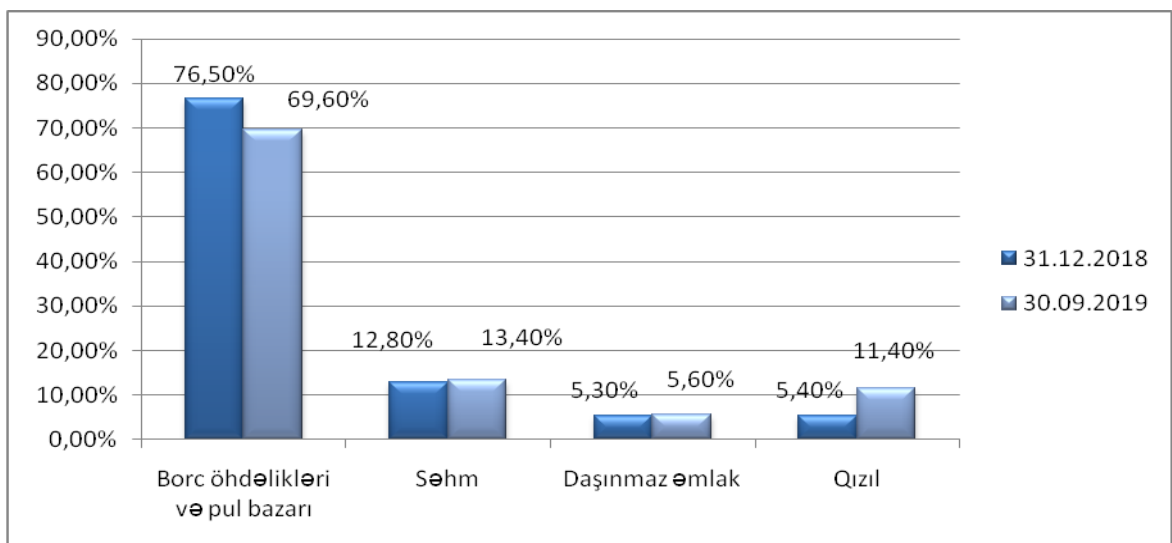
2019-cu ilin 9 ayı ərzində əmlak portfelinin gəlirlilik göstəricisi 4,56% təşkil etmişdir.

2018-ci ilin sonuna qızılın ümumi miqdarı 50 953,3 kq (1 638 186,3 troya unsiyası) təşkil etmişdir. Cari ilin yanvar - sentyabr aylarında əlavə olaraq 49 704,8 kq (1 598 046,9 troya unsiyası) alınması ilə Fondun investisiya portfelinə daxil olan qızılın ümumi miqdarı 2019-cu ilin 30 sentyabr tarixinə 100 658,1 kq (3 236 233,2 troya unsiyası) və yaxud 4 833,6 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

30 sentyabr 2019-cu il tarixinə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı və Azərbaycan Beynəlxalq Bankının hesablarında Fondun 282 min manat (və ya 166 min ABŞ dolları) məbləğində vəsaiti cəmlənmişdir.

Aktivlərin strukturunun dinamikası aşağıdakı diaqramda göstərilmişdir:

Diaqram 1. Neft Fondunun aktivlərinin strukturunun dinamikası.

2019-cu ilin 9 ayı üzrə ARDNF-nin investisiya portfelinin gəlirliliyi 3,89% təşkil etmişdir ki, bu nəticə də ötən ilin müvafiq göstəricisi (2018-ci ilin 9 ayı üzrə 2,10%) ilə müqayisədə 1,79% artmışdır.

III BÖLMƏ. DÖVLƏT NEFT FONDUNUN 2020-CU İL ÜZRƏ BÜDCƏ XƏRCLƏRİ

Fərman layihəsində 2020-ci ildə Fondun xərclərinin 11 589,9 mln. manat olacağı nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2018-ci ilin müvafiq icra göstəricisindən 135,5 mln. manat və ya 1,2% çox, 2019-cu ilin müvafiq proqnoz və gözlənilən icra göstəricilərindən 5,3 mln. manat və ya 0,04% azdır (Cədvəl 6).

Cədvəl 6. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üzrə xərcləri, mln. manat.

Göstəricilər	2018 (icra)	2019		2020 (layihə)						
		proqnoz	gözlənilən icra	məbləğ	xüsusi çəki, %	müqayisə				
						2018-ci ilin icrası ilə		2019-cu ilin proqnozu ilə		
						+;-	%	+;-	%	
2.	Xərclər, cəmi	11455,6	11595,24	11595,24	11589,91	99,9	134,3	101,2	-5,3	100,0
2.1.	Məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı bəzi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi	200,0	200,0	200,0	200,0	1,73	0,00	100,0	0,0	100,0
2.2.	Dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi	10959,0	11364,3	11364,3	11350,0	97,93	391,0	103,6	-14,3	99,9
2.3.	Samur Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihəsinin maliyyələşdirilməsi	90,0	0,00	0,0	0,0	0,0	-90,0	0,0	0,0	-
2.4.	Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yolu layihəsinin maliyyələşdirilməsi	176,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-176,1	0,0	0,0	-
2.5.	2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramının maliyyələşdirilməsi	7,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-7,2	0,0	0,0	-
2.6.	"2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı"	0,0	0,0	0,0	10,0	0,09	10,0	-	10,0	-
2.7.	Dövlət Neft Fondunun idarəedilməsi ilə bağlı xərclər	23,3	30,94	30,94	29,91	0,26	6,61	128,4	-1,0	96,7

3.1. Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi

2020-ci il üçün dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə 2020-ci il üzrə Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi 11 350,0 mln. manat səviyyəsində müəyyən edilmişdir. Fərman layihəsində 2019-cu ildə

dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi ilə bağlı xərclər 2018-ci ilin müvafiq icra göstəricisindən 391,0 mln. manat və ya 3,6% çox, 2019-cü ilin müvafiq proqnoz və gözlənilən icra göstəricilərindən 14,3 mln. manat və ya 1% azdır.

2019-cü ilin 9 ayı ərzində Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə 7 536 milyon manat vəsait transfer edilmiş və bu xərc maddəsi illik büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən (11 364 milyon manat) 66,3 faiz səviyyəsində icra edilmişdir. Hesabat dövründə dövlət büdcəsinə transfert ilə bağlı xərclər 2018-ci ilin eyni dövrünə nisbətən (7 788 milyon manat) 3,2 faiz az olmuşdur.

Eyni zamanda qeyd etmək istəyirik ki, cari ilə nisbətən növbəti ildə Dövlət Büdcəsinə transfert məbləğinin 14,0 mln. manat məbləğində az nəzərdə tutulmasına baxmayaraq transfert məbləğinin hələdə yüksək səviyyədə olduğunu və milli iqtisadiyyatın Strateji Yol Xəritəsində təsbit edilən dövlət büdcəsinin Dövlət Neft Fondunun transfertlərindən asılılığın azaldılması məqsədilə uyğunluq təşkil etməməsini bildiririk.

3.2. Məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı bəzi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi

Bu tədbirlərin Dövlət Neft Fondu tərəfindən maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 1 iyul tarixli 298 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Qaçqınların və məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması üzrə Dövlət Proqramı"na əlavələr edilməsi haqqında 31.10.2007 tarixli 2475 nömrəli, habelə "Məcburi köçkün ailələrinin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına dair əlavə tədbirlər haqqında" 21.02.2011 tarixli 1346 nömrəli Sərəncamlarına əsasən həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq olaraq 07.05.2008 tarixli 163s nömrəli və 08.06.2011 tarixli 149s nömrəli Sərəncamlarına əsasən bu tədbirlər üzrə sifarişçi təşkilat Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fondu (MKSİF) təyin edilmişdir.

Fərman layihəsində 2020-ci ildə Məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı bəzi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı xərclər 200,0 mln. manat nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2018-ci ilin müvafiq icra göstəricisinə, 2019-cü ilin müvafiq proqnoz və gözlənilən icra göstəricilərinə bərabərdir.

Təqdim edilən məlumat əsasən Qaçqın və məcburi köçkünlərin işləri üzrə Dövlət komitəsi tərəfindən verilən rəsmi məktuba əsasən 2019-cü il ildə Məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı bəzi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 404,8 milyon manat vəsaitin ayrılması üçün sifariş edilmişdir. Bununla bağlı verilmiş təklifləri nəzərə alaraq, bu məbləğin həcmnin 200,0 milyon manata qədər endirilməsi təklif edilmişdir.

Qaçqınların və məcburi köçkünlərin işləri üzrə Dövlət komitəsinin rəsmi məktubu ilə 2020-ci il üzrə bu tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün ümumilikdə 405 025,0 min manat vəsaitin ayrılması sifariş edilmişdir. 2020-ci il büdcə layihəsində qeyd edilən layihənin maliyyələşdirilməsi üçün Fond tərəfindən 200 000,0 min manat vəsaitin ayrılması təklif edilib ki, təklif aidliyyəti üzrə sifarişçi təşkilata bildirilmişdir.

2019-cü ilin 9 ayı ərzində Neft Fondunun büdcəsinin icrası çərçivəsində bu tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə ümumilikdə 126,4 milyon manat vəsait ayrılmış və bu xərc maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən (200,0 milyon manat) 63,2 faiz

səviyyəsində icra olunmuşdur. Fondun bu xərc maddəsi üzrə xərcləri 2018-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə (138,5 milyon manat) 8,7 faiz az olmuşdur.

3.3. “2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı”

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 noyabr 2018-ci il tarixli sərəncamı ilə “2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı” (bundan sonra Proqram) təsdiq edilmişdir və həmin sərəncamın 4.1.1.-ci bəndində Dövlət Neft Fondu Proqramının əsas maliyyələşdirilmə mənbəyi kimi müəyyən edilmişdir. Bu Proqramın maliyyələşdirilməsi üçün 10 000,0 min manat məbləğində vəsaitin ayrılması təklif edilir. Təhsil Nazirliyinin məlumatına əsasən bu məbləğin 4,120,9 min manatının xaricdə doktorantura səviyyəsində təhsil alacaq 70 nəfərin təhsil xərclərinin (bir doktorant üzrə illik xərc orta hesabla 59 500 manat) maliyyələşdirilməsinə, 5 400,0 min manatın (bir proqram üçün 1 800,0 min manat olmaqla 3 ikili diplom proqramının təşkili nəzərdə tutulur) ikili diplom proqramlarının maliyyələşdirilməsinə, habelə 479,1 min manatın Dövlət Proqramının icrasını təmin edəcək Dövlət Proqramının İdarəetmə Qrupunun 2020-ci ildə illik saxlanma xərcinin maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulub. Bununla bağlı Fondun 2020-ci il üzrə büdcə layihəsində yeni xərc maddəsi əlavə edilmişdir.

3.4. Dövlət Neft Fondunun idarə edilməsi ilə bağlı xərclər

2020-ci il üçün Dövlət Neft Fondunun büdcə layihəsində Fondun idarə edilməsi ilə bağlı ümumi xərcləri 29 910,3 min manat məbləğində olması proqnozlaşdırılır ki, bu da 2018-ci ilin müvafiq icra göstəricisindən 6,65 mln. manat və ya 28,6 faiz çox, 2019-cü ilin proqnoz göstəricisindən 1,0 mln. manat və yaxud 3,3 faiz azdır.

Neft Fondunun idarə edilməsi ilə bağlı xərclər Fondun 2019-cü ilin 9 ayı ərzində üçün təsdiq edilmiş smeta xərcləri ilə (30,9 milyon manat) müqayisədə 17,4 milyon manat və ya 56,2 faiz səviyyəsində icra olunmuşdur. Fondun büdcəsinin bu maddə üzrə xərcləri 2018-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə (15,9 milyon manat) 9,4 faiz yuxarı olmuşdur.

Neft Fonduna idarəetməyə verilmiş vəsaitlərin istifadə vəziyyəti

Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Fonda idarəetməyə verilən vəsaitlərin hərəkəti və gəlirlik faizləri aşağıda cədvəldə göstərilmişdir.

Cədvəl 7

ABŞ dolları ilə

	31.12.2018	30.09.2019
Həcmi	339,406,498	495,753,100
Gəlir	10,637,280	6,346,600
Maliyyə Nazirliyindən Fonda ötürülən vəsait	331,500,000	150,000,000
Fondan Maliyyə Nazirliyinə ötürülən vəsait	447,045,600	-

Cədvəldən göründüyü kimi, Maliyyə Nazirliyinin Fonda idarəetməyə verdiyi vəsait qalığı 2018-ci ilin sonuna 339,4 mln. ABŞ dolları, 30.09.2019-cu il tarixinə isə 495,8 mln. ABŞ dolları təşkil etmişdir. 30.09.2019-cu il tarixinə müvafiq vəsait qalığının 102,1 mln. ABŞ dolları Sərbəst qalıq üzrə, 307,7 mln. ABŞ dolları Təminat Fondu üzrə və 86,0 mln.

dolları isə Qəbələ radiolokasiya stansiyası üzrə olmuşdur. İlin əvvəlindən 30.09.2019-cu iltarixinə qədər 6,35 mln. ABŞ dolları həcmində faiz hesablanmışdır. Eyni zamanda Maliyyə Nazirliyindən protokol üzrə yerləşdirilmiş vəsaitin həcmi 150,0 mln. ABŞ dolları təşkil etmişdir.

IV BÖLMƏ. NƏTİCƏLƏR VƏ TÖVSIYƏLƏR

Beləliklə, Rəy üzrə məlumatları ümumiləşdirərək aşağıdakıları qeyd etmək olar:

1. Xam neftin orta illik ixrac qiymətinin Fondun büdcəsində nəzərdə tutulan qiymətilə müqayisədə yüksək olması (9 aylıq göstəriciyə əsasən 60 ABŞ dollarına qarşı 64,2 ABŞ dolları), Fondun büdcə gəlirlərinin 95,2% icra olunmasını, xərclərin isə Dövlət büdcəsi qarşısında olan öhdəliklərin (transfərtin) nəzərdə tutulmuş bölgüyə əsasən tam icra edilməməsi səbəbindən 66,2% icra edilməsini (-987,2 mln. manat kəsir) şərtləndirməklə valyuta daxilolmalarının artmasına və yığım funksiyalarının icrasına əlverişli şərait yaratmasını;
2. Fondun gəlirlərinin əsas mənbəyini təşkil edən Azəri-Çıraq-Günəşli yatağı üzrə növbəti ildə hasilat həcminin cari ildən 5,3% az nəzərdə tutulması, 1 barrel neftin orta illik ixrac qiymətinin isə 55 ABŞ dolları məbləğində (cari ilə nisbətən 5 ABŞ dolları az) proqnozlaşdırılması mənfəət neftinin və qazın satışından əldə edilən gəlirlərin cari ilin proqnozuna nisbətən 2655,3 mln. manat azalma ilə proqnozlaşdırılmasına şərait yaratmasını;
3. Təqdim olunmuş büdcə xərclərinə 10,0 mln. manat dəyərində yeni Dövlət proqramının (2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət proqramı) əlavə edilməsi və Dövlət büdcəsinə transfərt məbləğinin 14,0 mln. manat məbləğində azalması Fondun 2020-ci il üçün büdcə xərclərinin 11589,9 mln. manat proqnozlaşdırılmasının şərtləndirməsini;
4. Fondun büdcə gəlirlərinin (12384,1 mln. manat) büdcə xərclərini (11589,9 mln. manat) üstələməsinin 794,2 mln. manat məbləğində və ya 6,41% profisit yaranmasına şərait yaratmasını;
5. 2020-ci il üçün orta illik gəlirlik göstəricisinin (1,45%) cari ilin proqnoz göstəricisindən (2,14%) 0,69%, 9 aylıq icra göstəricisindən (3,89%) isə 2,44% az olmasını;
6. Cari ilin 9 ayı ərzində Fondun aktivlərinin 4,0 mlrd. ABŞ dolları artması Fondun ümumi aktivlərinin 42,5 mlrd. ABŞ dolları olmasına şərait yaratmasını;
7. Cari ilə nisbətən növbəti ildə Dövlət büdcəsinə transfərt məbləğinin 14,0 mln. manat məbləğində az nəzərdə tutulmasına baxmayaraq transfərt məbləğinin (11350,0 mln. manat) hələ də yüksək olduğunu və Milli İqtisadiyyatın Strateji Yol xəritəsində təsbit edilən Dövlət büdcəsinin Dövlət Neft Fondunun transfərtlərindən asılılığının azaldılması məqsədlərlə uyğunluq təşkil etməməsini;
8. 2007-2008-ci illərdə xam neftin satışından yaranan qiymət fərqi üzrə və SOCAR tərəfindən AQTŞ-yə yaranmış borc ilə əlaqədar 2020-ci ildə Fonda ödəniləcək məbləğin 90,94 mln. ABŞ dolları təşkil etməsini;

9. Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin 2020-ci il üzrə nəzərdə tutulacaq idarə olunmasından əldə edilən gəlirlərin (1031,8 mln. manat və ya 606,6 mln. ABŞ dolları) cari ilin proqnoz göstəricisindən 411,2 mln. manat və ya 29,5% az olmasını;
10. Fondun aktivlərinin cari ilin 9 ayı ərzində 10,4% artmasının valyuta vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlərin artımına müsbət təsirini;
11. Fondun 2020-ci il üçün investisiya siyasəti layihəsində valyuta vəsaiti portfelinin valyutalar üzrə tərkibində ABŞ dollarında ifadə olunan aktivlərin 55-70 faiz (cari ildə 50%), avroda olan aktivlərin 15-30 faiz (cari ildə 35%) nəzərdə tutulmasını;
12. Valyuta vəsaiti portfelinin məcmu dəyərinin, Fondun investisiya altportfeli və strateji altportfelinə daxil olan aktivlərin aylıq olaraq yenidən qiymətləndirilməsi əsasında müəyyən edilməsini;
13. Investisiya siyasəti layihəsində valyuta vəsaiti portfelinin aktiv növləri üzrə tərkibində borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri aşağı uzaqlaşma intervalı maksimum 2 faiz artmaqla investisiya altportfelinin məcmu dəyərinin 65 faizinin (cari ildə kredit reytinginə malik olmayan borc öhdəliklərinə investisiya qoyan pay fondları istisna olmaqla aşağı uzaqlaşma intervalı maksimum 5 faiz olmaqla investisiya portfelinin məcmu dəyərinin 55 faizi) nəzərdə tutulmasını;
14. Ümummilli problemlərin həlli və strateji əhəmiyyətli infrastruktur obyektlərin inşa və rekonstruksiya edilməsi məqsədilə həyata keçirilən investisiya qoyuluşları nəticəsində Fondun valyuta vəsaiti portfelinə daxil edilən aktivlər və London Qiymətli metallar bazarı iştirakçılarının Assosiasiyası tərəfindən tətbiq edilən tələblərə uyğun olan qızıl külçələrin strateji altportfel kimi nəzərdə tutulmasını;
15. Fondun daxili maliyyə bazarında olan tərəf-müqabillərinin məcmu kapitalının səviyyəsinə görə ən iri və ya kredit reytinginə görə daxili maliyyə bazarında ən etibarlı sayılan kommersiya banklarının olmasını və müəyyən olunmuş limitin götürülməsini;
16. Fonda qiymətli kağızlar üzrə depozitar xidmətləri çərçivəsinə Milli depozit mərkəzlərinin əlavə edilməsini;
17. 2020-ci ildə Fond əsas kapitalın itirilməsi riskinin aşağı olması şərtilə maksimum gəlirliliyin əldə edilməsinə imkan verən investisiya siyasətinin həyata keçirilməsini;
18. Xarici menecerlər üzrə tələblərin və idarəetməyə verilən vəsaitlərin investisiya altportfeli üzrə müəyyən edilməsini;
19. Valyuta bazarındakı vəziyyətin tənzimlənməsi, büdcə qarşısında olan öhdəliklərin vaxtında tam yerinə yetirilməsi məqsədilə Dövlət büdcəsinin xarici valyutalı borc öhdəliklərinin zərurət yarandığı təqdirdə Fond tərəfindən xarici valyuta vasitəsilə ödənilməsinin təmin edilməsini;
20. Investisiya siyasəti çərçivəsində valyuta vəsaiti portfelinin valyutalar üzrə tərkibində ABŞ dollarında və Avroda intervalların müəyyənləşməsinin dəyişkən bazar şəraitində

idarəetmə çəvikliyinin və yol verilə bilən kənarlaşma hədlərinin müəyyən etməsinin şərtləndirməsini;

21. Fond tərəfindən investisiya portfelinin tərkibində qızılın həcmnin artırılmasına üstünlük verilməsini və əlavə olaraq cari ildə 49704,8 kq (1598046,9 troya unsiyası) qızıl alınması nəticəsində Fondun investisiya portfelinə daxil olan qızılın ümumi miqdarının 100658,1 kq (3236233,2 troya unsiyası) və ya 4833,6 mln. ABŞ dolları təşkil etməsini; (investisiya siyasətində yuxarı uzaqlaşma intervalı maksimum 3 faiz olmaqla, investisiya portfelinin məcmu dəyərinin 10 faizinə qarşı 11,4% təşkil etmişdir)

22. Investisiya siyasəti çərçivəsində səhm portfelinin məcmu investisiya portfelinə yaxınlaşması vəsaitlərin gəlirlik səviyyəsinə müsbət təsir etməsilə yanaşı maliyyə bazarlarında müşahidə edilən volatillik nəticəsində tərkib risklərini özündə birləşdirməsinin nəzərə alınmasını (31.12.2018-12,8%, 30.09.2019-13,4%);

23. Strateji altportfelin valyuta vəsaitlərində yuxarı həddinin, o cümlədən strateji altportfel üzrə investisiya aktivlərinin və ya bir investisiya aktivinin maksimal xüsusi çəkisinin məcmu dəyər üzrə hədlərinin müəyyən edilməməsini (qızıl istisna);

24. Cari ilin 9 aylıq göstəricilərinə əsasən yığıma yönələn məbləğin artımla müşahidə olunmasını və gəlirlik göstəricilərinin proqnozlaşmasına əsasən növbəti il üçün nəzərdə tutulmuş Fondun investisiya altportfeli və strateji altportfelində risk-gəlir profilli səhmlər və alternativ maliyyə alətlərinə potensial olaraq əlavə sərmayələr edilməsi fonunda yenidən baxılmasının vacibliyini;

25. Maliyyə aktivləri üzrə 30.09.2019-cu il tarixə ilin əvvəli ilə müqayisədə borc öhdəlikləri və pul bazarı aktivləri üzrə (0,89%-2,34%) 1,45%, səhm aktivləri üzrə -6,57%-ə qarşı 15,19%-ə qədər artımını, daşınmaz əmlak aktivləri üzrə isə (9,90%-4,56%) 5,34% azalmasını;

26. Fondun aktivlərinin strukturunda daşınmaz əmlak aktivinin cari ilin əvvəlinə nisbətən cüzi (0,3%) artımını, gəlirliyin isə 5,34% azalmasını, xüsusilə müştərəklər investisiyaları hesabına əldə edilən gəlirliyin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasını;

27. Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Fonda idarəetməyə verilən vəsaitlərin həcmnin 9 aylıq göstəricilərə əsasən cari ilin əvvəli ilə müqayisədə 156,3 mln. ABŞ dolları (o cümlədən 150,0 mln. ABŞ dolları il ərzində yeni yerləşdirmə, 6,3 mln. ABŞ dolları isə əldə edilmiş gəlir) artaraq 495,7 mln. ABŞ dolları olmasını;

28. Fondun Əsasnaməsinə uyğun olaraq əldə edilmiş vəsaitlərin sosial-iqtisadi baxımdan mühüm əhəmiyyət kəsb edən layihələrin maliyyələşdirilməsinə yönəldilməsi əsas vəzifə kimi müəyyən edilməsinə baxmayaraq növbəti ildə bu istiqamət üzrə aktiv fəaliyyətin nəzərdə tutulmamasını və cari ildən fərqli olaraq 2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramının əlavə edilməsini.

Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatası hesab edir ki, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu tərəfindən Hesablama Palatasına təqdim edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il büdcəsi barədə"

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının layihəsi ölkə qanunvericiliyi ilə Dövlət Neft Fondunun qarşısında qoyulmuş məqsəd və vəzifələri təmin etmək üçün və "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun illik gəlir və xərclər proqramının (büdcəsinin) tərtibi və icrası Qaydaları"nın tələblərinə uyğun hazırlanmış, Azərbaycan Respublikasında vahid makroiqtisadi siyasətin yürüdülməsi və dövlət idarəetmə sektorunun gəlirlərinin ümumiləşdirilməsi prinsipinə müvafiqdir.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq, Dövlət Neft Fondunun 2020-ci il üçün büdcə layihəsi, Fondun vəsaitinin 2020-ci ildə istifadəsinin əsas istiqamətləri (proqramı) və Fondun 2020-ci ildə idarə edilməsi ilə bağlı xərclər smetasının layihələri məqbul hesab edilir və onların təsdiq edilməsi barədə müvafiq Fərman layihəsinin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun Müşahidə Şurasına təqdim edilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fonduna göndərilməsi tövsiyə olunur.

Rəy Hesablama Palatası Kollegiyasının 29 noyabr 2019-cu il tarixli Q-150 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
HESABLAMA PALATASININ
SƏDRİ

VÜQAR GÜLMƏMMƏDOV